

Η νέα διοίκηση των ΗΠΑ, αμφισβητεί με πολύ επιθετικό τρόπο το οικονομικό μοντέλο πάνω στο οποίο βασίστηκε το παγκόσμιο εμπόριο τουλάχιστον μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Για αυτό έχει επιβάλει δασμούς στην Κίνα, πάγωσε για 90 ημέρες τους δασμούς που επέβαλε την πρώτη εβδομάδα του Απριλίου και έχει ανακοινώσει ότι θα επιβάλει επιπρόσθετους / ανταποδοτικούς δασμούς σε προϊόντα όπως χάλυβα και αλουμίνιο. Θεμελιώδης αρχή της οικονομικής επιστήμης είναι η αυτάρκεια, στην οποία το μεγαλύτερο μέρος των οικονομολόγων παγκοσμίως, έδειχνε να μη λαμβάνει σοβαρά υπόψη στις οικονομικές αναλύσεις του διότι, έδινε ενδεχομένως με τρόπο αιρετικό έμφαση στα οφέλη του συγκεκριμένου τρόπου παγκοσμιοποίησης. Ήταν απολύτως σωστή αυτή η προσέγγιση και τι αποτελέσματα έχει παράξει;

1. Οικονομική Αυτάρκεια

Κάθε οικονομική μονάδα, θα πρέπει να παράγει περισσότερα από ό,τι καταναλώνει. Ενδεχομένως, να υπάρξουν χρονικά διαστήματα όπου, η κατανάλωση ενός νοικοκυριού μπορεί να υπερβαίνει το εισόδημα του, οι συνολικές υποχρεώσεις μιας επιχείρησης να υπερβαίνουν την καθαρή της θέση, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και το δημοσιονομικό ισοζύγιο μια χώρας να είναι ελλειμματικά. Όμως, μια υγιής οικονομική μονάδα θα πρέπει να έχει ως αρχή την οικονομική της αυτάρκεια εάν θέλει να είναι βιώσιμη, μακροπρόθεσμα. Σε διαφορετική περίπτωση, θα απειλείτε η οικονομική της ευμάρεια, η κοινωνική συνοχή και η ασφάλεια της.

2. Εταιρική Παγκοσμιοποίηση

Οι ΗΠΑ χρησιμοποίησαν την παγκοσμιοποίηση για να αυξήσουν την πολιτική και οικονομική επιρροή τους στην παγκόσμια γεωστρατηγική σκακιέρα. Στήριξαν αυτή την επιδίωξη, στη θεωρία που επικράτησε την τρίτη δεκαετία του εικοστού αιώνα που όριζε ότι, το ελεύθερο εμπόριο δύναται να περιορίσει τη δημιουργία διενέξεων και πολέμων μεταξύ των χωρών, και παράλληλα οδηγεί σε μείωση της παγκόσμιας φτώχειας.

Η στρατηγική απόφαση των ΗΠΑ το 1972, επί προεδρίας κ. Τζίμι Κάρτερ και υπουργό εξωτερικών τον κ. Χένρι Κίσινγκερ, να προσεγγίσουν πολιτικά την Κίνα για να αποδυναμώσουν την Σοβιετική Ένωση, δημιούργησε μοναδική ευκαιρία για τις αμερικάνικες επιχειρήσεις να εκμεταλλευτούν την αχανή πληθυσμιακά κινέζικη αγορά, και ήταν το έναυσμα για την οικονομική γιγάντωση της Κίνας.

Έτσι, το ελεύθερο εμπόριο μετεξελίχθηκε υπό μορφή «εταιρικής παγκοσμιοποίησης» όπου οι αμερικάνικες επιχειρήσεις έγιναν παγκόσμιοι οικονομικοί κολοσσοί αξιοποιώντας το φθινό εργατικό δυναμικό κυρίως της Κίνας αλλά και άλλων αναδυόμενων οικονομιών εν συνεχεία. Έτσι είχαν τη δυνατότητα να παράγουν με πολύ χαμηλό κόστος, απολαμβάνοντας ένα δυσανάλογα μεγάλο περιθώριο κέρδους το οποίο αυξανόταν με το πέρασμα των ετών και την μετατροπή των αγορών από ανταγωνιστικές σε ολιγοπωλιακές.

Ένα παράδειγμα ολιγοπωλιακής αγοράς είναι αυτό της φαρμακοβιομηχανίας. Σύμφωνα με την καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Βίρτσμπουργκ, κ. Ουλρίκε Χόλτσγκραμπε ειδικού στη φαρμακευτική χημεία, *«Η παραγωγή των συστατικών μεταφέρθηκε στο εξωτερικό, ιδίως στην Κίνα και την Ινδία. Μέσω της μαζικής παραγωγής και της μονοπώλησης τα συστατικά προσφέρονται σε ακόμη χαμηλότερο κόστος. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ολοένα και λιγότερες εταιρείες να παίρνουν ολοένα και μεγαλύτερο μερίδιο της παραγωγής. Πλέον εξαρτόμαστε*

από λίγους παραγωγούς. Και όταν ένας από αυτούς έχει κάποιο πρόβλημα, αυτό μεταφέρεται σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού».

Το σύνθημα φαινόμενο της «εταιρικής παγκοσμιοποίησης» είναι ότι, η έδρα μιας πολυεθνικής εταιρείας είναι σε διαφορετική χώρα από τη χώρα της παραγωγικής της δραστηριότητας, λόγω φορολογικών κινήτρων (πχ. Ιρλανδία). Όπως προσφάτως δήλωσε στο Bloomberg ο πρόεδρος των ΗΠΑ «Έχουμε ένα τεράστιο έλλειμμα με την Ιρλανδία, επειδή η Ιρλανδία ήταν πολύ έξυπνη. Πήραν τις φαρμακευτικές μας εταιρείες. Σέβομαι πολύ την Ιρλανδία και αυτό που έκαναν. Και θα έπρεπε να είχαν κάνει ακριβώς αυτό που έκαναν, αλλά οι ΗΠΑ δεν θα έπρεπε να αφήσουν να συμβεί αυτό. Αν θέλετε να πουλήσετε οτιδήποτε στις ΗΠΑ, θα σας επιβάλω δασμούς 200%, ώστε να μην μπορείτε ποτέ να πουλήσετε οτιδήποτε στις Ηνωμένες Πολιτείες.».

Η «εταιρική παγκοσμιοποίηση» είναι τόσο εμφανής, αρκεί να αναλογιστούμε ότι υπάρχουν 6 αμερικάνικες εταιρείες που έχουν αθροιστικά κεφαλαιοποίηση περί τα \$ 13 τρις, δηλαδή περίπου στο 45% του ΑΕΠ των ΗΠΑ σε τρέχουσες τιμές, το οποίο ανήλθε στο τέλος το 2024 στα \$ 29,2 τρις σύμφωνα με το Γραφείο Οικονομικής Ανάλυσης της χώρας. Για να αντιληφθούμε το μέγεθος αυτών των εταιρειών θα το θέσουμε διαφορετικά, έχουν αθροιστικά πωλήσεις άνω του \$ 1,2 τρις, όσο περίπου το ΑΕΠ της Ολλανδίας βάσει των δημοσιευμένων ισολογισμών τους. Δηλαδή, έχουν δημιουργηθεί εταιρείες που «ανταγωνίζονται» ολόκληρα ανεπτυγμένα κράτη σε επίπεδα οικονομικών μεγεθών.

Σύμφωνα με έκθεση της Oxfam το **18% του πλούτου προέρχεται από τη μονοπωλιακή εξουσία**. Το 60% του πλούτου προέρχεται αθροιστικά από μονοπωλιακή εξουσία κληρονομιά, ολιγαρχικά προνόμια & διαφθορά.

Συνεπώς, κερδισμένοι της «εταιρικής παγκοσμιοποίησης» είναι οι αναδυόμενες αγορές και οι αμερικάνικες πολυεθνικές. Αυτό φαίνεται να αλλάζει και να εμφανίζονται στο προσκήνιο κάποιοι κινέζικοι και ινδικοί κολοσσοί που αμφισβητούν τις αμερικάνικες πολυεθνικές.

Κερδισμένοι είναι και οι κάτοικοι των οικονομικών της Ανατολής σε αντίθεση με τον πληθυσμό του Δυτικού Κόσμου (ΗΠΑ, Μεγάλη Βρετανία Ευρωπαϊκή Ένωση) όπου, η παραγωγική διαδικασία συρρικνώθηκε. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αποβιομηχάνιση, τη συρρίκνωση του βιοτικού επιπέδου, και την αύξηση των δίδυμων ελλειμάτων (τρεχουσών συναλλαγών & δημοσιονομικού ελλείματος) των δυτικών οικονομιών.

3. Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών – Δημοσιονομικό Ισοζύγιο

3.1 Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

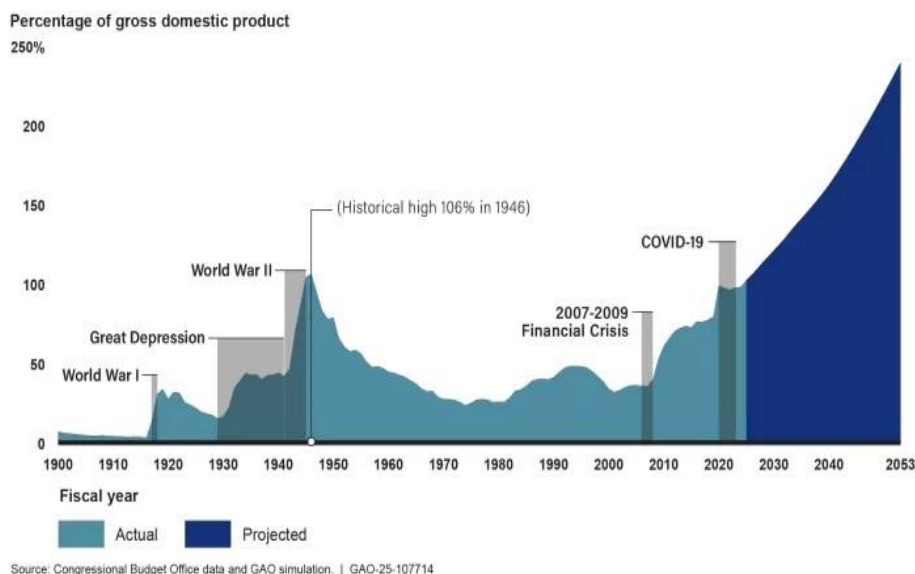
Χαρακτηριστικό παράδειγμα πως μια χώρα μπορεί να γίνει «καθαρός εισαγωγέας» είναι αυτό των ΗΠΑ. **Για την περίοδο 1999 – 2023, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών των ΗΠΑ εμφανίζει συσσωρευμένο έλλειμα της τάξης των \$ 13,5 τρις, και το εμπορικό ισοζύγιο εμφανίζει συσσωρευμένο έλλειμα \$ 15,3 τρις την περίοδο 1984 – 2023**, σύμφωνα με το Γραφείο Οικονομικής Ανάλυσης των ΗΠΑ. Το αμερικανικό έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου με την Κίνα ανερχόταν στα \$ 245 δισ. το πρώτο δεκάμηνο του 2024, σύμφωνα με τη Αμερικάνικη Στατιστική Υπηρεσία.

3.2 Δημοσιονομικό Ισοζύγιο

Αντίστοιχη είναι και η εικόνα του δημοσιονομικού ισοζυγίου. Το χρέος των ΗΠΑ ήταν \$ 28,7 τρις (98,7% του ΑΕΠ) το 2024, αναμένεται να ανέλθει στο 106% του ΑΕΠ το 2027 και στο 200% το 2047, σύμφωνα με το Γραφείο Λογοδοσίας της Κυβέρνησης. **Τα τελευταία 30 χρόνια το χρέος των ΗΠΑ αυξάνεται με διπλάσιο ρυθμό από το ρυθμό οικονομικής**

μεγέθυνσης της οικονομίας. Στον Πίνακα 1 εμφανίζεται η διαχρονική διάρθρωση του χρέους των ΗΠΑ.

Πίνακας 1: Ομοσπονδιακό Χρέος ΗΠΑ

Κάθε οικονομικό έτος από το 2002, η αμερικάνικη κυβέρνηση εμφανίζει δημοσιονομικό έλλειμα. Το 2024 το πρωτογενές έλλειμα ανήλθε στα \$ 950 δις και οι δαπάνες τόκων ανήλθαν στα \$ 882 δις, οι οποίες τριπλασιάστηκαν από το 2017 που ήταν \$ 263 δις.

3.3. Δίδυμα Ελλείματα

Και γιατί τα δίδυμα ελλείματα είναι δείκτες οικονομικής ανισορροπίας; **Διότι, δημιουργούν συνθήκες ασθενούς οικονομικής ανάπτυξης, μειώνουν τις επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα και αυτό σημαίνει χαμηλότερη αύξηση μισθών και απώλεια παραγωγικότητας. Επιπρόσθετα, τα υψηλότερα επιτόκια οδηγούν σε χαμηλότερο δανεισμό και αυτό έχει ως αποτέλεσμα μικρότερες καταναλωτικές δαπάνες.**

Μια τέτοια εικόνα δηλώνει ότι, η οικονομία είναι μη ανταγωνιστική αφού τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που παράγει δεν έχουν απήχηση στις παγκόσμιες αγορές. Είναι όμως έτσι; Αν οι Ηνωμένες Πολιτείες συγκριθούν με την 3^η παγκόσμια οικονομία, την Ευρωπαϊκή Ένωση, οι ΗΠΑ προπορεύονται. Σύμφωνα με την κ. Βαλερί Μινιόν, καθηγήτρια Οικονομικών στο πανεπιστήμιο Ναντέρ του Παρισιού: «Από το 2002, η αύξηση της παραγωγικότητας ήταν περισσότερο από τέσσερις φορές μεγαλύτερη στις ΗΠΑ από ότι στην Ευρωζώνη, με αποτέλεσμα η ανάπτυξη στην Ευρώπη να είναι σημαντικά χαμηλότερη σε σύγκριση με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ο πρώτος λόγος είναι η τεράστια καθυστέρηση της ΕΕ όσον αφορά τις επενδύσεις σε ψηφιακές τεχνολογίες».

4. Μετασχηματισμός Μοντέλου Παγκοσμιοποίησης

Ποια όμως είναι η εικόνα σε σχέση με την Κίνα; Οι ΗΠΑ για να διαφυλάξουν τα κεκτημένα τους και την ασφάλειά τους, εφαρμόζουν πολιτικές προστατευτισμού οι οποίες ξεκίνησαν επί προεδρίας κ. Μπάρακ Ομπάμα και συνεχίζονται με εντονότερους ρυθμούς από τη σημερινή διοίκηση η οποία, χρησιμοποιεί οξεία ρητορική, σε σημείο που δηλώνει ακόμα και ότι: «η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργήθηκε για να προκαλεί μπελάδες στις ΗΠΑ».

Είναι χαρακτηριστική η ανακοίνωση που έκανε ο Λευκός Οίκος τον περασμένο Μάιο: **«οι δασμοί αποσκοπούν να εξαλείψουν τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, είτε αφορούν τη μεταφορά τεχνολογίας είτε την πνευματική ιδιοκτησία ή την καινοτομία»**. Τον ίδιο μήνα, ο Διευθυντής του Εθνικού Οικονομικού Συμβουλίου του Λευκού Οίκου, ο κ. Λελ Μπρέιναρντ, δήλωνε emphaticά: **«οι επενδύσεις πρέπει να συνδυαστούν με την επιβολή δασμών στο εμπόριο για να διασφαλίσουμε ότι η επιστροφή των ανθρώπων που βλέπουμε σε κοινότητες σε όλη τη χώρα δεν θα υπονομευθεί από μια πλημμύρα άδικα υποτιμημένων εξαγωγών από την Κίνα»**.

Στο ίδιο μήκος κύματος και η δήλωση στους New York Times του κ. Ντέιβιντ Ότορ, οικονομολόγου στο Ινστιτούτο Τεχνολογίας της Μασαχουσέτης **«Η παλιά συναίνεση έχει καταρρεύσει και δεν έχει προκύψει νέα. Η αποδοχή της Κίνας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου οδήγησε στην καταστροφή εκατοντάδων χιλιάδων θέσεων εργασίας στη μεταποίηση σε όλο τον ανεπτυγμένο κόσμο»**.

Πριν από 2 έτη η τότε εκπρόσωπος των ΗΠΑ για θέματα εμπορίου, κ. Katherine Tai, δήλωνε: **«Χρειαζόμαστε μια νέα παγκόσμια οικονομική τάξη, με ένα εμπορικό σύστημα προσανατολισμένο στους εργαζόμενους. Το μοντέλο καπιταλισμού που έχει προωθήσει το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ έχει εκτροχιασθεί. Δημιουργεί μη βιώσιμες ανισότητες και αφήνει πίσω του τον μισό πληθυσμό, δημιουργώντας χώρο για ένα λαϊκιστικό αντίρροπο ρεύμα, το οποίο απειλεί τη φιλελεύθερη δημοκρατία. Ο κόσμος οδεύει προς μια νέα εκδοχή της παγκοσμιοποίησης.»**.

Είναι ξεκάθαρο ότι όταν μια χώρα, ακόμα και αυτή που είναι η πρώτη σε όρους ΑΕΠ, επιτρέπει ανεξέλεγκτα τη μεταφορά των ιδιωτικών επιχειρήσεων σε χώρα με χαμηλότερο βιοτικό επίπεδο και άρα χαμηλότερο κόστος σε παραγωγικές διαδικασίες «εντάσεως εργασίας» τότε δημιουργεί εγχώριες στρατιές ανέργων.

Η κατάσταση γίνεται χειρότερη όταν, το μέγεθος της χώρας στην οποία ανακατευθύνεται η παραγωγική διαδικασία είναι του μεγέθους της Κίνας, όπου οι οικονομίες κλίμακας είναι τεράστιες σε σχέση με τις ΗΠΑ. Αν σκεφτούμε ότι οι Κινέζοι εφαρμόζουν επιθετική πολιτική υποστήριξης, μέσω επιδοτήσεων, επιχορηγήσεων για έρευνα & ανάπτυξη, χαμηλότοκων δανείων, αγορά κρίσιμων υποδομών παγκοσμίως, δημιουργία εμπορικού δρόμου κλπ., τότε νομοτελειακά φθάνουμε στο σημείο που αντιμετωπίζει το παγκόσμιο εμπόριο σήμερα. Αποτέλεσμα, **οι φτηνές κινέζικες εισαγωγές οδήγησαν στο κλείσιμο πολλών αμερικανικών εργοστασίων και ένα εκατομμύριο εργαζόμενοι έχασαν τις δουλειές τους**, την περίοδο 2000 – 2020 (πηγή: New York Times).

Σε αυτό το πλαίσιο που δημιουργείται, οι αμερικάνικες πολυεθνικές αρχίζουν να αντιλαμβάνονται ότι θα πρέπει να αλλάξουν τρόπο εμπορικής και οικονομικής λειτουργίας.

Και σε αυτή την αλλαγή πλεύσης πρέπει να προχωρήσουν αν συνυπολογίσουν μια πολύ ξεκάθαρη προειδοποίηση, σε πρόσφατο συνέδριο της «Wall Street Journal», του Ρεπουμπλικάνου γερουσιαστή του Αρκάνσο, κ. Τομ Κόττον, που δήλωσε: **ο «αν μπει στο ρινγκ για λογαριασμό της Κίνας, πρέπει να περιμένεις ότι θα δεχτεί επιθέσεις»**, αναφερόμενος προφανώς σε επιχειρήσεις που θέλουν να ασκήσουν πιέσεις για να λειανθεί ή να αρθεί η πολιτική επιβολής δασμών των ΗΠΑ.

Την τελευταία 25ετία, οι αμερικάνικες πολυεθνικές έχουν μεγάλη έκθεση στην κινέζικη οικονομία. Βλέποντας όμως ότι, η επιθετική οικονομική πολιτική των ΗΠΑ εντείνεται, εμφανίζονται λιγότερο διατεθειμένες να έρθουν σε ανοικτή αντιπαράθεση με τον Λευκό Οίκο, υποστηρίζοντας την Κίνα.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αλλαγής εμπορικής πολιτικής είναι αυτό της Apple. Κατά τη διάρκεια της πρώτης διακυβέρνησης του κ. Ντόναλντ Τραμπ, ο διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας, κ. Τιμ Κουκ, κατάφερε να υπάρξουν εξαιρέσεις στην επιβολή δασμών, αφού η εταιρεία του έχει επενδύσει σε παραγωγικές δομές στην Κίνα. Όμως, την 24η Φεβρουαρίου 2025, η εταιρεία ανακοίνωσε παραγωγικές επενδύσεις τουλάχιστον \$ 500 δις και τη δημιουργία 20.000 νέων θέσεων εργασίας στις ΗΠΑ, τα επόμενα 4 χρόνια .

Επιπρόσθετα, οι αμερικάνικες εταιρείες που έχουν παραγωγική δραστηριότητα στην Κίνα αντιμετωπίζουν μια οικονομία που αναπτύσσεται με ποσοστά περί του 4% τη διετία 2023 – 2024, όταν την περίοδο 1991 – 2019 η οικονομική μεγέθυνση της χώρας κυμαινόταν από 6% έως και 14,2% (πηγή: ΔΝΤ).

Όχι μόνο αυτό αλλά, βλέπουν **ειδικές ρυθμίσεις** να κατευθύνονται προς κινέζικες επιχειρήσεις (ιδιωτικές, κρατικές) και ελλοχεύει ο κίνδυνος απώλειας της πνευματικής τους ιδιοκτησίας. **Άλλωστε δεν είναι τυχαίο ότι οι ΗΠΑ κατηγορούν την Κίνα ότι, στηρίζει τους στρατηγικούς τομείς της βιομηχανίας της χορηγώντας επιδοτήσεις οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα την υπερπαραγωγή ωθώντας τις τιμές χαμηλότερα εμποδίζοντας την δημιουργία ανταγωνιστικών επιχειρήσεων σε παγκόσμια κλίμακα. Οι ΗΠΑ υποστηρίζουν ότι, οι δασμοί θα εξαλείψουν τις αθέμιτες πρακτικές είτε αφορούν τη μεταφορά τεχνολογίας είτε την πνευματική ιδιοκτησία είτε την καινοτομία** (πηγή: δήλωση Λευκού Οίκου 14/5/2024).

Στην αρχή του έτους ο νέος CEO της Starbucks κ. Μπράιαν Νίκολ δήλωσε ότι «*το περιβάλλον είναι ακραία ανταγωνιστικό*» Οκτώβριο, προσθέτοντας ότι η εταιρεία εξετάζει το ενδεχόμενο συνεργασιών με κινεζικές εταιρείες. «*Οι αμερικανικές επιχειρηματικές δραστηριότητες στην Κίνα αντιμετωπίζουν αυξανόμενο ανταγωνισμό τόσο από κρατικές όσο και από ιδιωτικές επιχειρήσεις που επωφελούνται από επιδοτήσεις*», εξηγεί ο κ. Μίκαελ Χαρτ, πρόεδρος του Αμερικανικού Εμπορικού Επιμελητηρίου στη ασιατική χώρα.

Το 2007, ο διευθύνων σύμβουλος της General Motors είχε πει ότι η μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας στην Κίνα άξιζε τον κόπο, προκειμένου η επιχείρηση να έχει πρόσβαση στην κινεζική αγορά. Για μεγάλο μέρος της προηγούμενης δεκαετίας, η GM πουλούσε περισσότερα οχήματα στην ασιατική χώρα παρά στις ΗΠΑ. Ωστόσο, τον Δεκέμβριο η GM δήλωσε ότι ανέμενε να επιβαρυνθεί με περισσότερα από \$ 5 δις. μη ταμειακών δαπανών στο τέταρτο τρίμηνο του έτους λόγω της αδυναμίας των δραστηριοτήτων της στην Κίνα. Η εταιρεία είπε ότι το μερίδιό της στην ασιατική χώρα υποχώρησε από το 13,7% το 2018 σε 8,4% το 2023. Οι κινεζικές μάρκες κυριαρχούν σήμερα. Πέρα από τις καινοτομίες στα ηλεκτρικά οχήματα, οι κινεζικές αυτοκινητοβιομηχανίες, όπως η BYD, έχουν ωφεληθεί τόσο από τις άμεσες κρατικές ενισχύσεις όσο και από τις επιδοτήσεις προς τους καταναλωτές για την αγορά κινεζικών αυτοκινήτων.

Στην προσπάθειά της για αυτάρκεια, η κινεζική κυβέρνηση απαιτεί από τις κρατικές επιχειρήσεις να αντικαταστήσουν με εγχώριες εταιρείες την αμερικανική τεχνολογία που είχε επικρατήσει στις υποδομές της, στον τομέα της πληροφορικής, όπως τα προϊόντα της Microsoft και της Oracle. Τον Αύγουστο, η IBM ανακοίνωσε ότι λόγω του εντεινόμενου ανταγωνισμού κλείνει το τμήμα έρευνας και ανάπτυξης στην Κίνα, πλήττοντας πάνω από 1.000 εργαζομένους.

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αμερικάνικες επιχειρήσεις στην Κίνα επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι, πάνω από 800 επιχειρήσεις έχουν φύγει προς άλλες χώρες αναζητώντας νέες επενδύσεις, όπως ανακοίνωσε το Αμερικανικό Εμπορικό Επιμελητήριο στην Κίνα.

Συνεπώς, μια σειρά από υπαρκτά προβλήματα τόσο σε επίπεδο λειτουργίας επιχειρήσεων, μοντέλο παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης και ασφάλειας χωρών, έχουν οδηγήσει σε αναθεώρηση του τρόπου που αντιλαμβανόμαστε το τρόπο λειτουργίας της παγκόσμιας οικονομίας. Με έναν ακραίο τρόπο που ίσως μπορεί να αιτιολογηθεί αν αναλογιστούμε ότι ο τρόπος ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας ήταν πολύ μακριά από τα επίπεδα ισορροπίας διότι, προφανώς δεν είναι οικονομικά ορθολογικό να δέχεσαι την πλήρη αποβιομηχάνιση του Δυτικού Κόσμου χωρίς όρους και προϋποθέσεις, δημιουργώντας δίδυμα ελλείμματα.

5. Ισορροπία μεταξύ Παγκοσμιοποίησης και Ισοζυγίων

Και η συζήτηση έρχεται, στο ποιο είναι το επίπεδο ισορροπίας της παγκόσμιας οικονομίας; Προφανώς και είναι δύσκολο να το απαντήσει κανείς. Θα προσπαθήσουμε μόνο να το προσεγγίσουμε θέτοντας κάποια ερωτήματα.

Για πόσο καιρό μπορεί μια χώρα να βιώνει δίδυμα ελλείμματα χωρίς αυτό να δημιουργεί απώλεια ανταγωνιστικότητας, υψηλής ανεργίας, μείωσης βιοτικού επιπέδου, αύξησης οικονομικών ανισοτήτων και υπονόμευση της ασφάλειας της; Προφανώς όχι για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα και αυτό ακριβώς βιώνουν οι ΗΠΑ οι οποίες αντιλαμβάνονται ότι όχι μόνο θα υποσκελιστούν από την Κίνα όσο αφορά στο ΑΕΠ, αλλά αντιμετωπίζουν πρόβλημα ασφαλείας. Εδώ θα πρέπει να σκεφτούμε ότι, το παγκόσμιο χρηματοοικονομικό σύστημα και οι αγορές εμπορευμάτων βασίζονται στο αμερικάνικο δολάριο. Αν μια οποιαδήποτε άλλη χώρα δεν είχε ένα κυρίαρχα παγκόσμιο νόμισμα, θα μπορούσε να βιώνει δίδυμα ελλείμματα για μεγάλο χρονικό διάστημα; Ας σκεφτούμε τη χώρα μας.

Αλλά για πόσο χρονικό διάστημα οι ΗΠΑ μπορούν να αξιοποιούν την δύναμη του δολαρίου; Όταν η οικονομία της αντιμετωπίζει δίδυμα ελλείμματα, είναι μαθηματικά βέβαιο ότι το νόμισμά της θα αρχίσει να διολισθαίνει. Αν αναλογιστούμε τις ενέργειες που λαμβάνουν χώρα για υιοθέτηση και άλλων νομισμάτων στις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές, στις οποίες πρωτοστατεί η Κίνα, τότε το πρόβλημα νομισματικής πολιτικής των ΗΠΑ ενδεχομένως να οξύνεται. Μόνο που στην περίπτωση της, έχει πολύ μεγαλύτερη πίστωση χρόνου σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες του πλανήτη.

Έχει πλέον η Κίνα την ανάγκη από «άμεσες ξένες επενδύσεις» ανάλογες όπως αυτές των τελευταίων 25 ετών; Μπορεί η Κίνα να τροφοδοτήσει κυρίως με δικά της κεφάλαια περαιτέρω την οικονομική της ανάπτυξη; Οι πρώτες «άμεσες ξένες επενδύσεις» που εισέρευσαν στην Κίνα αφορούσαν σε παραγωγική διαδικασία «εντάσεως εργασίας». Με το πέρασμα των ετών και την προαναφερόμενη πολιτική της Κίνας, πλέον η χώρα έχει καταστεί μεταξύ των πρωτοπόρων στην υψηλή τεχνολογία. Μάλιστα κατά πολλούς έχει ξεπεράσει τις ΗΠΑ. Συνεπώς, η Κίνα μπορεί να υποστηρίξει την ανάπτυξη της και την ενίσχυση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών της, πρωτίστως και κυρίως με δικές τις δυνάμεις. Συνεπώς, δεν έχει πλέον ανάγκη «άμεσων ξένων επενδύσεων» τέτοιου μεγέθους.

Έπρεπε ο Δυτικός Κόσμος να υποστηρίξει το βιοτικό επίπεδο χωρών που ήταν στα όρια της φτώχειας και της απόλυτης ένδειας; Στο πλαίσιο του ανθρωπισμού και της αλληλεγγύης, δεν υπάρχει κάποιος που να υποστηρίζει το αντίθετο.

Υπάρχει όριο στο μέγεθος της υποστήριξης από μια χώρα σε μια άλλη χώρα; Ίσως υπάρχει και αποτυπώνεται στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Μια προσέγγιση θα ήταν ότι, σου παρέχω αρωγή να αναπτυχθείς και να δημιουργήσεις εσωτερική ζήτηση. Εφόσον αυτό

επιτευχθεί, θα πρέπει το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών να είναι οριακά ισοσκελισμένο. Δύσκολο; Ναι. Ακατόρθωτο; Μάλλον Όχι.

Ή να το θέσουμε διαφορετικά. Θέλει μια αμερικάνικη ή ευρωπαϊκή εταιρεία να παράγει στην Κίνα; Αποδεκτό. Αν θέλει να πωλήσει στις ΗΠΑ ή στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τότε θα πρέπει να παράγει στις ΗΠΑ ή στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αντίστοιχα. Αυτό έχει τα εξής οφέλη: δεν υπάρχουν εμπόδια στην μεγέθυνση των εταιρειών σε παγκόσμιο επίπεδο, δεν θέτει εμπόδια στον ανταγωνισμό, επιτρέπει την μεταφορά τεχνογνωσίας, δεν δημιουργεί ανεργία στις αναπτυσσόμενες αγορές, δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας στις αναδυόμενες αγορές, δεν δημιουργεί δίδυμα ελλείματα στις αναπτυσσόμενες οικονομίες. Το κόστος θα είναι οριακά υψηλότερος πληθωρισμός που ενδεχομένως οι οικονομίες δύναται να αντιμετωπίσουν.

Ήταν λανθασμένος ο τρόπος που υποστήριξε η Δύση τις αναδυόμενες αγορές, δηλαδή η «εταιρική παγκοσμιοποίηση»; Μάλλον ναι. Ιδίως όταν η μεταφορά της παραγωγικής διαδικασίας γίνεται σε μεγάλες πληθυσμιακά χώρες και άρα αγορές που έχουν τεράστιες δυνατότητες «οικονομιών κλίμακας».

6. Συμπέρασμα

Η «εταιρική παγκοσμιοποίηση» έχει οδηγήσει σε αναμενόμενα αδιέξοδα. Είναι η στιγμή να αναθεωρηθεί ο τρόπος ανάπτυξης όλων των χωρών και της παγκόσμιας οικονομίας εν γένει. Αυτό φαίνεται να έχει ήδη ξεκινήσει με πρωτοπόρο τις ΗΠΑ από εποχής κ. Μπάρακ Ομπάμα και συνεχίζεται από τον κ. Ντόναλντ Τραμπ. Προφανώς πλέον γίνεται με άκομψο και λανθασμένο τρόπο (δασμοί). Όμως θα πρέπει να δεχτούμε ότι τα αποτελέσματα της «εταιρικής παγκοσμιοποίησης» ήταν ακραία αφού δημιούργησαν «δίδυμα ελλείματα» στις χώρες της Δύσης (με εξαίρεση μέχρι προσφάτως τη Γερμανία λόγω φθηνής ρωσικής ενέργειας, υποχρηματοδότησης έργων υποδομής και μικρών αμυντικών δαπανών), αποεπένδυση, δραματική συρρίκνωση του βιοτικού επιπέδου, μεγέθυνση της ανισότητας, και τεράστια συγκέντρωση πλούτου όσων ήλεγχαν τα μέσα παραγωγής (κεφάλαιο, τεχνογνωσία παραγωγής) αφού τα επανατοποθέτησαν κυρίως στην Ασία απολαμβάνοντας μεγαλύτερο οικονομικό όφελος.